

2025-ci il avqustun 8-də ABŞ Prezidenti Donald Trampın təşəbbüsü ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan arasında Vaşinqtonda yüksək səviyyəli görüşün keçirilməsi tarixi hadisədir. Şübhəsiz ki, uzun illər dünya mediası, tanınmış şərhçilər, nüfuzlu siyasətçilər Ağ evdə baş tutan və imzalanan sənədlərin əhəmiyyəti ilə bağlı fikirlər səsləndirəcək, önəmli açıqlamalar verəcəklər.

Tarixi görüş və imzalanan əhəmiyyətli sənədlər ABŞ - Azərbaycan əlaqələrinin inkişaf etdirilməsi ilə yanaşı, eyni zamanda ölkəmizlə Ermənistan münasibətlərinin sülh şəraitində qurulması imkanlarını yaradır. Artıq bölgəmizdə müharibə olmayacaq, xalqlar sülh şəraitində, birgə təhlükəsiz yaşaya biləcəklər. Bu şəraitin memarı isə fəateh Sərkərdə, Prezident İlham Əliyevdir. 44 günlük Vətən Müharibəsinin qalibi olan Ali Baş Komandan İlham Əliyev həm də, sülhün banisidir. Onun qətiyyəti və prinsipiallığı nəticəsində bölgədə yeni müharibə yaratmaq istəyənlərin cəhdləri alt-üst olundu.

Məlum olduğu ki, Azərbaycan tərəfindən sülh müqaviləsinin imzalanması üçün Minsk Qrupunun ləğvi ilə əlaqədar ATƏT-ə birgə müraziətin edilməsi və Ermənistan Konstitusiyasına dəyişikliklərin edilərək Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının aradan qaldırılması təklifləri irəli sürülmüşdür. Hər iki təklif Ermənistan tərəfindən qəbul edildi. Bu məsələ ABŞ Prezidenti Donald Trampın şahidliyi ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan arasında Vaşinqton görüşünün nəticəsi olaraq imzalanan Birgə Bəyannamə də öz əksini tapıb.

Minsk Qrupu rəsmən tarixin arxivinə göndərilir

Birgə Bəyannamənin 2-ci bəndində hər iki ölkənin XİN-ləri qısa müddətdə ATƏT-in hazırkı sədrinə Minsk Qrupunun ləğv olunması haqqında müraziət ünvanlayacaqlar. Eyni zamanda Azərbaycan və Ermənistan arasında dövlətlərarası münasibətlərin və sülhün qurulmasına dair Sazişin mətni paraflanandan sonra adıçəkilən "sazişin imzalanması və ratifikasiyasına nail olmaq üçün növbəti addımların atılması"nın zəruriliyi tanınır. Bununla da Ermənistan konstitusiyasının dəyişdirilməsinin zəruriliyi təsdiq olunur. 2026-cı ildə Ermənistanda konstitusiya dəyişiklikləri ilə əlaqədar referendum keçirildikdən sonra sülh sazişinin yekun imzalanması təmin olunacaq. Vaşinqton görüşündən sonra birmənalı şəkildə demək olar ki, Ermənistan razılaşmalara əməl etməli olacaq. Paşinyan hakimiyyətinin geri çəkilmək, yanlışlıqlara yol vermək imkanı sıfıra bərabərdir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Ağ evdə baş tutan uğurlu görüşdən sonra KİV-ə verdiyi müsahibədə də bu məsələyə toxunaraq bildirdi ki, zaman Ermənistanın əleyhinə işləyən bir faktordur. Xarici təzyiqlər fonunda Ermənistan bu prosesdən boyun qaçırarsa, ilkin olaraq ABŞ və onun dövlət başçısına qarşı hörmətsizlik və etimadsızlıq edəcək, bütövlükdə isə rəsmi İrəvan çıxılmaz və çətin bir vəziyyətə düşəcək. Ona görə də Ermənistan ən qısa müddətdə mümkün alternativ variantlar vasitəsilə konstitusiyaya dəyişikliklərini həll etməlidir. Əks halda Ermənistan ödənməsi çətin olan bir hesabı boynuna ala bilər. Budefəki vasitəçi olan ABŞ digər vasitəçilərdən fərqli olaraq Ermənistanı cəzalandırmaq üçün bütün real imkanlara və rıçaqlara malikdir.

Sülh gündəliyinin müəllifi də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevdir

"The Washington Post" yazır ki, Vaşinqtonda əldə olunan razılaşma və imzalanan Birgə Bəyannamə ABŞ-ın Cənubi Qafqazdakı rolunu gücləndirir və Rusiyanın təsirini zəiflədir. "The Washington Post" un iddiasına görə, Zəngəzur dəhlizi tərəflərsində əldə olunan razılaşmanın əsas hissəsidir. "Trump bu diplomatik təşəbbüsü ilə yenidən global siyasət səhnəsində ön plana çıxır və Nobel Sülh Mükafatı namizədliyi üçün ciddi zəmin yaradır". Rusiyanın

Vaşinqton görüşü tarixi qələbənin davamıdır

Eldar İbrahimov
YAP İdarə Heyətinin üzvü, Milli Məclisin İntizam komissiyasının sədri, professor

nüfuzlu agentliklərindən olan "Reuters"-da Vaşinqton görüşünə xüsusi önəm verir və sülh razılaşmasının ilkin mətni yayımlayaraq, ərazi bütövlüyünə hörmət, sərhədlərin tanınması və güc tətbiq etməmək prinsiplərini ön plana çıxarır. Vaşinqtonda əldə olunan razılaşmalar, imzalanan sənədlər bir daha Azərbaycanın uğuru, Prezident İlham Əliyevin növbəti qələbəsidir. Sülh gündəliyinin müəllifi də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevdir.

2022-ci ilin əvvəlində sülh müqaviləsinin əsasını təşkil edən Azərbaycan "5 əsas prinsipi" Ermənistanla təqdim etdi. Bu prinsiplər aşağıdakılardan ibarət idi: Bir-birinin suverenliyinin, ərazi bütövlüyünün, sərhədlərin toxunulmazlığının tanınması, Bir-birinə qarşı ərazi iddiası ilə çıxış etməmək, Bir-birinə qarşı güc tətbiq etməmək, güc tətbiqi ilə hədələməmək, Sərhədlərin demarkasiyası və delimitasiyası, diplomatik münasibətlərin qurulması, Kommunikasiyaların açılması. Ermənistanın asılı olması Azərbaycanın təqdim etdiyi prinsiplərin qəbul edilməsini bir qədər gecikdirdi. Nəhayət Ermənistan fakt qarşısında qaldığından Azərbaycanın təklifləri qəbul etməli oldu. Vaşinqtonda baş tutan uğurlu və yadda qalan görüş bütün suallara aydınlıq gətirdi və bir daha Azərbaycanın iradəsindən kənar addımların atılmasının mümkün olmadığı nümayiş etdirildi. Vaşinqton zəfəri ilə həm də pozucu qüvvələrə sarsıdıcı zərbə vuruldu. Çünki D.Trampdan əvvəl hakimiyyətdə olmuş Bayden-Blinken administrasiyası, Fransa Prezidenti Makron, Avropa İttifaqı öz gündəliklərini Azərbaycan-Ermənistan normallaşma prosesinə sıırmağa can atırdılar. Bunun üçün onlar ölkəmizə qarşı çirkin iftiralara, təzyiqlərə, siyasi-diplomatik tərxiatlatlara əl atırdılar.

Lakin Prezident İlham Əliyev prinsipiallıq və qətiyyət nümayiş etdirərək, hər cür çirkin kampaniyanı rədd etdi. Bununla da Azərbaycanla hər hansı bir təzyiq dili ilə danışmağın mümkün olmadığını nümayiş etdirdi. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ABŞ prezidenti D.Trampı görüşü səmimi söhbətləri, birgə bəyanatları bir daha keçmiş qondarma qurumu "taniyan" fransız deputatların, Avropa Parlamentinin, Qərb mediasının, Amnesty International, Human Rights Watch, erməni lobbisinin, ANCA-nın, Azərbaycanı sanksiya, təcridlə hədələyənlərin, Borellərin, Frenk Pallonələrin, Adam Şifflərin iflası oldu. Belə demək mümkünsə onlar rəzil bir vəziyyətə qalmış oldular.

ABŞ-Azərbaycan əlaqələri yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyur

Vaşinqtonda baş tutan tarixi səfər həm də. Azərbaycan-ABŞ əlaqələrinin inkişaf etdirilməsi ilə yadda qaldı. İki ölkənin Prezidentləri bir-biri ilə səmimi, mehriban söhbətlər apardılar, müzakirələr qurdular. Xüsusilə də, ABŞ prezidenti Azərbaycan Prezidenti haqqında xoş sözlər söylədi, fikirlər səsləndirdi. Bununla da bir daha təsdiqləndi ki, Prezident İlham Əliyev hələ 2024-cü ilin noyabrın 5-də ABŞ-da keçirilən prezident seçkiləri zamanı D.Trampın namizədliyini dəstəkləməklə düzgün və müdirik mövqe sərgiləyib. Nəzərə almaq lazımdır ki, ABŞ-da planlaşdırılan prezident seçkilərindən 3

maz vəziyyətə saldığından Azərbaycanından kömək istəmiş və ölkəmiz bu köməyi etmişdir. Bayden-Blinken administrasiyası Əfqanıstan əməliyyatları başa çatın kimi nankorcasına "907-ci düzəliş"i yenidən canlandırmış, Azərbaycanla qarşı təzyiq vasitəsi kimi istifadə etməyə çalışmışdır. D.Tramp isə Prezident İlham Əliyevlə şəxsi əlaqələrinin qurulması və inkişaf etdirilməsi üçün "907-ci düzəliş"i tamamilə ləğv olunması haqqında qərarı imzalamışdır.

Təbii ki, D.Trampın Azərbaycan-ABŞ əlaqələrinin inkişafında maraqlı olması və bölgədə sülhün təmin olunmasında prinsipiallıq göstərməsi təqdirəlayiqdir və alqışa layiqdir. Prezidentimiz İlham Əliyev də bu münasibəti və Trampın sülhə töhfə vermək cəhdlərini yüksək qiymətləndirərək onun Nobel Sülh mükafatına namizədliyinin irəli sürülməsi təşəbbüsü ilə də çıxış etdi. Birgə bəyanat zamanı bildirdi ki, belə biz Baş nazir Paşinyan ilə razılaşırıq və Nobel mükafatının komitəsinə birgə təşəbbüs də irəli sürə bilərik. Cənab Tramp bu mükafata layiqdir: "Bəs əgər Nobel Sülh Mükafatı Prezident Trampa verilməsə, kimə verilməlidir? Mən heç bir iş görməmiş, lakin mükafat almış şəxslərlə bağlı Nobel Sülh Mükafatının çox müəmmalı qərarlarının tarixinə varmaq istəməzdim. Lakin Prezident Tramp altı ay ərzində möcüzə yaratdı. Bir sözle, düşünürəm ki, erməni həmkarım da dəstəkləyəcək. Auditoriyanın reaksiyasından hesab edirəm ki, biz qayıdan kimi birgə məktubun hazırlanması üzərində razılığa gələcəyik". Diqqətçəkən məqam ondan ibarətdir ki, Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsünə Nikol Paşinyan da dəstək verib. Paşinyan öz çıxışında ABŞ Prezidenti Trampın Nobel Sülh Mükafatına layiq olduğunu bildirdi.

Zəngəzur dəhlizi mütləq açılacaq

Müharibə Azərbaycanın parlaq qələbəsi ilə başa çatdıqdan sonra Prezident İlham Əliyev dəfələrlə çıxışlarında, KİV-ə verdiyi müsahibələrində Naxçıvan Muxtar Respublikasını Azərbaycanın qərb rayonlarını birləşdirəcək Zəngəzur dəhlizinin açılacağını bəyan etmişdir. Prezidentimiz qeyd etdiyi daha bir məsələ öz həllini tapır. Vaşinqton görüşündə Azərbaycanın tələbi də Ermənistan tərəfindən qəbul edildi. Belə ki, imzalanmış Birgə Bəyannamədə ölkəmizin əsas hissəsi ilə Naxçıvan arasında maneəsiz gediş-gəliş təsdiq olunur. Beləliklə, Zəngəzur Dəhlizi reallaşır. Bununla bağlı Vaşinqtonda Zəngəzur Dəhlizinin işə düşməsi ilə əlaqədar ABŞ ilə Ermənistan arasında saziş imzalanmışdır. Prezident D.Tramp Zəngəzur Dəhlizinin qaranlı rolunu oynayacaq. Bir sözle görünən ondan ibarətdir ki, Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin liderliyi ilə bütün hədəflərinə nail olur. 2020-ci il Vətən müharibəsi nəticəsində Azərbaycan öz torpaqlarını azad etdi və Ermənistanı kapitulyasiya aktı imzalamağa məcbur etdi. Sonra mövqələrini daha da möhkəmləndirən Azərbaycan bölgə də sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunması üçün müvafiq şərtlərini açıqladı və Ermənistan bu şərtləri Vaşinqton görüşünə qəbul etdi. Bundan sonra tam əminliklə demək olar ki, Azərbaycanı ancaq yeni-yeni uğurlar və qələbələr gözləyir.